

4. (2024). European Bank for Reconstruction and Development. EBRD and Aon launch innovative war risk insurance facility for Ukraine. Available at: <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/news/2024/ebrd-and-aon-launch-innovative-war-risk-insurance-facility-for-u.html>.
5. Stiglitz, J.E. (2002). *Globalization and Its Discontents*. W. W. Norton & Company. New York. USA.
6. Rodrik, D. (2015). *Economics Rules: The Rights and Wrongs of the Dismal Science*. W. W. Norton & Company. New York. USA. Available at: <https://drodrik.scholars.harvard.edu/publications/economics-rules-the-rights-and-wrongs-dismal-science>.
7. Dziubliuk, O.V. (2012). *Bankiv's'ka systema Ukrainy: stanovlennia i rozvytok v umovakh hlobalizatsii ekonomichnykh protsesiv*. [The Banking System of Ukraine: Formation and Development in the Context of Globalization of Economic Processes]. Vektor. Ternopil'. Ukraine. Available at: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/510/1/BSU-SRVUG-Dzubluk-mon.pdf>.
8. Luk'ianenko, I.H., Faryna, O.I. (2016). *Makrofinansova stabil'nist': modeli ta metody otsinky*. [Macroeconomic Stability: Models and Assessment Methods]. NaUKMA. Kyiv. Ukraine.
9. Pro vnesennia zmin do deiaknykh zakoniv Ukrainy schodo zabezpechennia stabil'nosti systemy harantuvannia vkladiv fizychnykh osib: Zakon Ukrainy. [On Amendments to Certain Laws of Ukraine on Ensuring the Stability of the Deposit Guarantee System for Individuals: Law of Ukraine]. № 2180-IX dated April 1, 2022. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2180-20>.
10. (2024). International Monetary Fund. IMF and Ukrainian Authorities Reach Staff Level Agreement on the Sixth Review of the Extended Fund Facility (EFF) Arrangement. Available at: <https://www.imf.org/en/news/articles/2024/11/19/pr24425-ukraine-6th-review-sla>.
11. (2024). World Bank. Public Expenditures for Administrative Capacity Endurance (PEACE) in Ukraine. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099126102292422040>.
12. (2024). MIGA. MIGA expands insurance support to Ukraine. Available at: <https://www.miga.org/press-release/miga-expands-insurance-support-ukraine>.

Abstract.

Alyksyeyev I., Kyrylyuk R. International banking cooperation as a factor of economic reconstruction and financial stability of Ukraine.

The article examines international banking cooperation as a systemic factor in ensuring Ukraine's financial resilience and economic reconstruction amid a full-scale war. The relevance of the study is determined by unprecedented financing needs for recovery and reconstruction, which necessitate effective mobilization of external financial resources and their transformation into domestic investment flows. The purpose of the paper is to provide theoretical and analytical substantiation for the role of international banking cooperation in maintaining macro-financial stability and in underpinning Ukraine's economic recovery. The research is based on institutional, systemic, and analytical approaches, which allowed the identification of the multi-level structure of international banking cooperation, including macro-financial, bank-intermediate, and investment-guarantee components. It is substantiated that the key instruments of such cooperation include programs of international financial institutions, portfolio risk-sharing mechanisms, credit lines, trade finance instruments, guarantee schemes, blended finance tools, and war-risk insurance mechanisms. The findings demonstrate that international financial support exerts a comprehensive impact on macro-financial stability through the accumulation of international reserves, the reduction of inflationary pressures, the stabilization of the foreign exchange market, the strengthening of banking system liquidity, and the activation of lending. It is argued that the banking sector plays a crucial role as a transmission channel, transforming external financial resources into investments in the real sector and into reconstruction projects. At the same time, the study reveals that the effectiveness of international banking cooperation is constrained by war-related risks, insufficient development of de-risking instruments, and institutional limitations of the banking system. Based on the results, the paper highlights the need to expand guarantee and insurance mechanisms, enhance banks' institutional capacity, and improve the transformation of international financial assistance into long-term investment resources.

Keywords: international banking cooperation; financial resilience; economic reconstruction; banking system; international financial institutions; guarantees; risk-sharing; trade finance; war risk.

Стаття надійшла до редакції 08.09.2025 р.

Бібліографічний опис статті:

- Алексеев И.В., Кирылюк Р.Р. Міжнародне банківське співробітництво як чинник економічної реконструкції та фінансової стійкості України. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2025. № 5. С. 143-147.
- Alyksyeyev I., Kyrylyuk R. International banking cooperation as a factor of economic reconstruction and financial stability of Ukraine. Actual problems of innovative economy and law. 2025. No. 5. pp. 143-147.

УДК 330.341.1; JEL classification: O31, Q55, L60

<https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-5-34>

ЧЕРЕДНИК Анна Олегівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства та організації бізнесу, Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця, <https://orcid.org/0009-0003-6471-0677>
ХВОСТИКОВ Андрій Ігорович, PhD з економіки, викладач кафедри економіки підприємства та організації бізнесу, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, <https://orcid.org/0000-0003-1177-9761>

УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ ІННОВАЦІЯМИ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Чередник А. О., Хвостіков А. І. Управління екологічними інноваціями як чинник підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств.

Статтю присвячено питанням управління екологічними інноваціями на промислових підприємствах як стратегічного інструменту підвищення їхньої конкурентоспроможності в умовах переходу до моделі сталого розвитку та посилення глобальних екологічних викликів. Актуальність тематики дослідження зумовлена необхідністю трансформації промислового виробництва в напрямі екологізації, декарбонізації та ресурсоефективності, що визначає нові вимоги до формування конкурентних переваг підприємств на внутрішньому та міжнародному ринках. В умовах посилення кліматичних змін, зростання регуляторного тиску та змін у споживчих перевагах екологічні інновації набувають статусу ключового чинника довгострокового економічного зростання. Дослідження має на меті обґрунтувати теоретичні засади управління екологічними інноваціями на промислових підприємствах та визначити їх вплив на формування конкурентних переваг у контексті сталого розвитку. В статті розглянуто сутність екологічних інновацій як багатовимірної категорії, що охоплює технологічні, організаційні та управлінські зміни, спрямовані на зниження негативного впливу виробництва на довкілля та підвищення ресурсної ефективності. Систематизовано економічні, соціальні та екологічні ефекти впровадження екологічних інновацій, що включають зниження витрат, підвищення продуктивності, зростання прибутковості, формування позитивного іміджу підприємства, зміцнення корпоративної репутації та покращення екологічних показників виробництва. Обґрунтовано роль екологічних інновацій як драйвера «зеленого зростання» та інструменту інтеграції підприємств у глобальні ланцюги створення вартості, а також як основи формування довгострокових конкурентних переваг, заснованих на інноваційності та екологічній відповідальності. Визначено ключові бар'єри впровадження екологічних інновацій, зокрема фінансово-економічних, технологічних, організаційно-управлінських, інституційних, кадрових, інформаційних та ринкових. Визначено, що їх комплексний характер суттєво ускладнює екологічну трансформацію промислових підприємств. Дослідження дозволило виявити, що ефективно подолання бар'єрів можливе лише за умови системного підходу, який передбачає інтеграцію екологічних інновацій у стратегічне управління підприємствами, диверсифікацію джерел фінансування, модернізацію технологічної бази, розвиток ESG-орієнтованого управління, формування екологічної культури персоналу та активізацію взаємодії із зовнішніми стейкхолдерами.

Ключові слова: екологічні інновації, сталий розвиток, конкурентоспроможність, промислові підприємства, зелені інновації, циркулярна економіка.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний етап розвитку промисловості характеризується посиленням екологічних викликів, зростанням вимог до ресурсоефективності виробництва та переходом до

моделі сталого розвитку. У цих умовах екологічні інновації набувають статусу ключового інструменту трансформації промислових підприємств, що дозволяє забезпечити зниження негативного впливу на довкілля та

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА» № 5 / 2025

Всеукраїнський науковий журнал

одночасно підвищити їхню конкурентоспроможність. Разом із тим, впровадження екологічних інновацій на промислових підприємствах залишається недостатньо системним та ускладнюється наявністю комплексу фінансових, технологічних, інституційних, організаційно-управлінських і кадрових бар'єрів. Це призводить до уповільнення екологічної трансформації промислового сектору, зниження темпів інноваційного розвитку та обмеження потенціалу формування довгострокових конкурентних переваг. Виникає проблема формування ефективних підходів до управління екологічними інноваціями, які забезпечували б їхню інтеграцію в систему стратегічного розвитку підприємств та сприяли підвищенню конкурентоспроможності в умовах сталого розвитку, чим і обумовлена актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання управління екологічними інноваціями як чинника підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств виступають предметом активних наукових досліджень закордонних та вітчизняних вчених. В дослідженні Організації економічного співробітництва та розвитку [1] визначено, що еко-інновації виступають ключовим драйвером «зеленого зростання», сприяють структурній трансформації промисловості, підвищенню ресурсної ефективності та формуванню нових конкурентних переваг підприємств. В дослідженні Горбаль Н., Макарової Ю. [2] проаналізовано роль екоінновацій у забезпеченні сталого розвитку українських підприємств та доведено, що впровадження екологічних технологій сприяє підвищенню конкурентоспроможності через зниження витрат, оптимізацію ресурсів використання та вихід на нові ринки «зеленої» продукції. Значний внесок в розуміння ризиків екологічної трансформації зроблено у роботі де Фрейтас Нетто С.В., Собрал М.Ф.Ф., Рібейро А.Р.Б., да Луз Соареш Г.Р. [3], де досліджено феномен «трінвошингу». В роботі де Маркі В., Грандінетті Р. [4] розглянуто роль стратегічного знань в розвитку екологічних інновацій на промислових підприємствах. Увагу фінансовим аспектам приділено у дослідженні Ползін Ф., фон Флотоу П., Клеркс Л. [5], де визначено роль інституційних посередників у подоланні фінансових бар'єрів екологічних інновацій. В роботі Лейтнер С.М. [6] систематизовано драйвери та бар'єри екоінновацій у європейському контексті. Дослідження Гойнік Й., Руз'єр М. [7] показало, що основними драйверами екологічних інновацій виступають регуляторний тиск, ринкові стимули та внутрішня стратегічна орієнтація підприємств, тоді як бар'єри мають переважно фінансово-організаційний характер. В роботі Сіммс К. [8] розглянуто бар'єри впровадження екологічних інновацій у харчовій промисловості. Дослідження Наруеетхарадхол П., Конвей Леніхан А., МакГірк Г. [9] сфокусовано на ролі державної політики у стимулюванні еко-інновацій, зокрема автори довели, що ефективні політичні інструменти (субсидії, податкові стимули, регуляторні механізми) значно прискорюють екологічну трансформацію підприємств.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є обґрунтування та розробка теоретичних засад управління екологічними

інноваціями на промислових підприємствах як інструменту підвищення їхньої конкурентоспроможності в умовах сталого розвитку.

Для досягнення поставленої мети окреслено такі завдання:

узагальнити теоретичні підходи до розуміння екологічних інновацій та їх ролі у розвитку промислових підприємств;

визначити економічні, соціальні та екологічні ефекти впровадження екологічних інновацій;

систематизувати бар'єри впровадження екологічних інновацій на промислових підприємствах та обґрунтувати напрями їх подолання;

обґрунтувати вплив екологічних інновацій на формування конкурентних переваг підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах глобальної екологізації економіки, посилення кліматичних викликів та переходу до моделі сталого розвитку екологічні інновації стають ключовим фактором забезпечення довгострокової конкурентоспроможності промислових підприємств. Впровадження ресурсозберігаючих технологій, декарбонізація виробництва, циркулярні бізнес-моделі та екологічний менеджмент формують нові конкурентні переваги підприємств на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Згідно з дослідженням ОЕСД [1], еко-інновації розглядаються як один із ключових драйверів «зеленого зростання», що забезпечує структурну трансформацію промисловості та формування нової моделі конкурентоспроможності підприємств. Їх впровадження сприяє переходу від ресурсомістких і екологічно небезпечних промислових систем до більш ефективних, технологічно модернізованих і екологічно орієнтованих моделей господарювання. У цьому контексті еко-інновації охоплюють не лише впровадження нових екологічно чистих технологій, а й трансформацію організаційних процесів, зміну бізнес-моделей, оптимізацію ланцюгів постачання, використання вторинних ресурсів та розвитку циркулярної економіки.

Результатом впровадження екологічних інновацій стає формування нових галузей і сегментів ринку, зокрема виробництва екологічно чистої продукції, відновлюваної енергетики, ресурсозберігаючих технологій, систем управління відходами та екологічного інжинірингу. Це, у свою чергу, стимулює інноваційну активність підприємств, посилює технологічну конкуренцію та сприяє зростанню продуктивності виробництва. Водночас підприємства отримують можливість оптимізувати використання матеріальних та енергетичних ресурсів, зменшити витрати на утилізацію відходів, знизити екологічні платежі та мінімізувати ризики, пов'язані з екологічним регулюванням. Таким чином, екологічні інновації формують довгострокові конкурентні переваги, засновані на ефективності, інноваційності та відповідності міжнародним екологічним стандартам.

Водночас екологічні інновації забезпечують підприємствам економічні, соціальні та екологічні ефекти, зокрема підвищення лояльності споживачів, зростання продажів, покращення іміджу бренду та зміцнення ринкових позицій (табл. 1).

Таблиця 1

Ефекти впровадження екологічних інновацій у діяльності промислових підприємств

Складові ефекту	Прояв впливу на діяльність підприємства	Вплив на конкурентоспроможність
Економічний		
Зниження виробничих витрат	скорочення енергоспоживання; зменшення матеріаломісткості; оптимізація ресурсів; повторне використання відходів	підвищення цінової конкурентоспроможності; зростання ефективності діяльності
Підвищення продуктивності праці	модернізація технологій; автоматизація екологічних процесів; оптимізація виробничих операцій	зростання обсягів виробництва; зміцнення ринкових позицій
Зростання прибутковості	скорочення витрат; підвищення доданої вартості продукції; екологічна диференціація	підвищення фінансової стійкості підприємства
Розширення ринків збуту	вихід на «зелені» ринки; відповідність екостандартам; екологічна сертифікація продукції	посилення міжнародної конкурентоспроможності

Зростання продажів	підвищення попиту на екологічну продукцію; формування нових сегментів споживачів	збільшення частки ринку
Соціальний		
Формування позитивного іміджу	позиціонування підприємства як екологічно відповідального виробника	зміцнення бренду підприємства
Підвищення довіри споживачів	прозорість екологічної політики; відповідність принципам сталого розвитку	зростання лояльності клієнтів
Зміцнення корпоративної репутації	соціально відповідальна діяльність; ESG-орієнтоване управління	підвищення інвестиційної привабливості
Розширення партнерських зв'язків	співпраця з інвесторами; державними органами; міжнародними партнерами	доступ до нових ресурсів розвитку
Покращення умов праці	зменшення шкідливих факторів; екологізація робочих місць	зростання продуктивності персоналу
Формування екокультури персоналу	екологічні стандарти; корпоративні програми сталого розвитку	довгострокова стабільність розвитку
Екологічний		
Скорочення викидів	впровадження чистих технологій; декарбонізація виробництва	відповідність міжнародним стандартам
Зменшення обсягів відходів	циркулярне виробництво; повторне використання ресурсів	підвищення ресурсоефективності
Підвищення енергоефективності	використання енергоощадних технологій; оптимізація енергоспоживання	зниження витрат і підвищення конкурентних переваг
Рациональне використання ресурсів	ресурсозбереження; екологічна модернізація виробництва	довгострокова економічна стійкість
Екологічна сертифікація	відповідність ISO 14001; екологічне маркування	вихід на міжнародні ринки
Інтеграція у глобальні ланцюги створення вартості	відповідність екологічним вимогам партнерів	посилення глобальної конкурентоспроможності

Джерело: систематизовано за [1-4].

З економічної точки зору їх впровадження сприяє зниженню виробничих витрат, підвищенню продуктивності праці, зростанню прибутковості та розширенню ринків збуту. Екологічно орієнтована продукція дедалі більше користується попитом серед споживачів, що орієнтуються на принципи сталого розвитку, відповідального споживання та екологічної безпеки. Це стимулює зростання продажів, підвищує рівень диференціації продукції та створює додаткові можливості для позиціонування підприємства як екологічно відповідального виробника.

Соціальний ефект екологічних інновацій проявляється у формуванні позитивного іміджу підприємства, підвищенні довіри споживачів, зміцненні корпоративної репутації та зростанні лояльності зацікавлених сторін. Компанії, що впроваджують екологічні інновації, сприймаються як соціально відповідальні суб'єкти господарювання, що сприяє розширенню партнерських зв'язків, покращенню взаємодії з інвесторами та органами державного управління. Крім того, екологічні інновації сприяють підвищенню якості умов праці, зменшенню виробничих ризиків та формуванню екологічної культури персоналу.

Екологічний ефект проявляється у скороченні викидів забруднюючих речовин, зменшенні обсягів відходів, підвищенні енергоефективності виробництва та раціональному використанні природних ресурсів. Це дозволяє підприємствам відповідати міжнародним екологічним вимогам, отримувати екологічну сертифікацію, інтегруватися у глобальні ланцюги створення вартості та зміцнювати свої конкурентні позиції на світових ринках. Таким чином, управління екологічними інноваціями виступає стратегічним інструментом підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств, забезпечуючи синергетичний ефект економічного зростання, соціальної відповідальності та екологічної безпеки.

Проте, впровадження екологічних інновацій супроводжується низкою викликів. На основі аналізу джерел літератури [5-9] було систематизовано ключові групи бар'єрів, що стримують впровадження екологічних інновацій на промислових підприємствах. Встановлено, що даний процес має комплексний та багаторівневий характер, оскільки охоплює економічні, технологічні, організаційно-управлінські, інституційні, кадрові, інформаційні та ринкові обмеження, які у сукупності істотно уповільнюють екологічну трансформацію промисловості та знижують готовність суб'єктів господарювання до переходу на модель сталого розвитку.

Передусім, вагомого значення набувають фінансово-економічні бар'єри, які проявляються у високій капіталомісткості екологічних інноваційних проєктів. Підприємства змушені акумулювати значні фінансові ресурси для модернізації виробничого обладнання, впровадження енергоефективних технологій, встановлення систем очищення викидів та утилізації відходів, а також для сертифікації відповідності міжнародним екологічним стандартам, зокрема ISO 14001. Для значної частини промислових підприємств, особливо малого та середнього бізнесу, такі інвестиційні витрати є надмірними, а період їх окупності - довгостроковим і невизначеним, що суттєво знижує інвестиційну привабливість екологічних проєктів. Додатково ускладнює ситуацію обмежений доступ до «зеленого» фінансування, висока вартість кредитних ресурсів, недостатній розвиток державних стимулів та податкових преференцій, а також невизначеність економічної ефективності екологічних інновацій у довгостроковій перспективі.

Технологічні бар'єри зумовлені домінуванням застарілих виробничих технологій у промисловості. Такі технології характеризуються високою енерго- та ресурсомісткістю, низьким рівнем екологічної ефективності та обмеженою здатністю до інтеграції сучасних інноваційних рішень. У результаті підприємства стикаються з проблемами відсутності доступу до передових екологічних технологій, недостатнього рівня цифровізації виробничих процесів, складності адаптації нових технологічних рішень до існуючих виробничих систем, а також необхідності часткової або повної реконструкції виробничих потужностей, що додатково збільшує фінансове навантаження.

Істотний вплив мають також організаційно-управлінські бар'єри, які проявляються у недостатній інтеграції екологічних інновацій у систему стратегічного управління підприємством. У багатьох випадках відсутня чітка сформульована екологічна стратегія, спостерігається слабка координація між структурними підрозділами, а екологічні цілі не займають пріоритетного місця у процесах стратегічного планування. Окрім того, управлінські рішення часто орієнтовані на досягнення короткострокових економічних результатів, тоді як екологічні інновації характеризуються довгостроковим характером ефектів, що формує внутрішній конфлікт між поточними фінансовими результатами та стратегічними цілями сталого розвитку.

Інституційні та регуляторні бар'єри формуються під впливом нестабільності та фрагментарності екологічного законодавства, складних дозвільних

процедур, недостатнього рівня державної підтримки інноваційної діяльності, а також слабкої ефективності механізмів контролю за дотриманням екологічних норм. У результаті підприємства функціонують в умовах високої нормативної невизначеності, що підвищує ризики довгострокових інвестицій у екологічні інновації та знижує мотивацію до їх впровадження.

Кадрові бар'єри пов'язані з дефіцитом кваліфікованих фахівців у сфері екологічного менеджменту, інноваційного управління та ESG-трансформації підприємств. На практиці це проявляється у низькому рівні екологічної компетентності персоналу, недостатній мотивації до впровадження змін, а також відсутності системного підходу до навчання, підвищення кваліфікації та перекваліфікації працівників. У сукупності це знижує ефективність реалізації екологічних інноваційних проєктів.

Значним стримувальним чинником є також інформаційні та комунікаційні бар'єри, які проявляються у недостатній поінформованості підприємств щодо доступних екологічних технологій, джерел фінансування інновацій, міжнародного досвіду впровадження екоінновацій, а також ефективності конкретних технологічних та організаційних рішень. Додатково ускладнює ситуацію слабке взаємодія між бізнесом, науковими установами та органами державної влади, що обмежує процес трансферу знань і технологій. Суттєвого значення набувають ринкові та конкурентні бар'єри, які зумовлені недостатньою сформованістю попиту на екологічно чисту продукцію, обмеженою готовністю споживачів сплачувати преміальну ціну за «зелені» товари, а також домінуванням цінової конкуренції над екологічною диференціацією продукції. У короткостроковій перспективі це створює ризики втрати ринкових позицій підприємств, що впроваджують екологічні інновації, порівняно з конкурентами, орієнтованими на мінімізацію витрат без урахування екологічних вимог.

Сукупність визначених бар'єрів формує складне інституційно-економічне середовище, яке потребує комплексного підходу до їх подолання. Подолання бар'єрів впровадження екологічних інновацій на промислових підприємствах потребує системного, комплексного та стратегічного орієнтованого підходу, що охоплює фінансові, технологічні, організаційні, інституційні та кадрові аспекти. У науковій літературі [1-9] підкреслюється, що саме інтеграція екологічних інновацій у загальну систему стратегічного управління підприємством дозволяє не лише мінімізувати наявні обмеження, але й сформувати нові довгострокові конкурентні переваги, засновані на принципах сталого розвитку та ресурсоефективності.

Передусім, подолання фінансово-економічних бар'єрів можливе шляхом диверсифікації джерел фінансування екологічних інновацій. Підприємствам доцільно активно використовувати інструменти «зеленого» фінансування, зокрема екологічні кредити, «зелені» облигації, грантові програми міжнародних організацій, а також механізми державно-приватного партнерства. Важливим є також запровадження внутрішніх механізмів оцінювання економічної ефективності екологічних інновацій з урахуванням повного життєвого циклу продукції, що дозволяє більш точно визначати їхню довгострокову рентабельність. Додатково ефективним інструментом є поетапне впровадження екологічних технологій, що знижує одноразове фінансове навантаження та забезпечує поступову окупність інвестицій.

Подолання технологічних бар'єрів передбачає модернізацію виробничої бази на основі впровадження технологій «чистого виробництва», енергоефективних рішень, цифрових технологій та принципів Industry 5.0. Важливу роль відіграє інтеграція систем автоматизованого моніторингу екологічних показників, що дозволяє оптимізувати використання ресурсів і мінімізувати екологічні ризики. Крім того, стратегічного значення набуває розвиток співпраці з науково-

дослідними установами та технологічними партнерами, що забезпечує трансфер інновацій та доступ до передових екологічних рішень.

Організаційно-управлінські бар'єри можуть бути подолані шляхом формування цілісної системи екологічного менеджменту, інтегрованої у загальну стратегію розвитку підприємства. Доцільним є впровадження ESG-орієнтованого підходу до управління, що передбачає врахування екологічних, соціальних та управлінських критеріїв при прийнятті стратегічних рішень. Важливим є також створення внутрішніх координаційних структур або підрозділів з управління екологічними інноваціями, що забезпечує узгодженість дій між функціональними службами підприємства. Зміна управлінської парадигми від короткострокової орієнтації на прибуток до довгострокової орієнтації на сталий розвиток є ключовою умовою підвищення ефективності екологічних трансформацій.

Подолання інституційних та регуляторних бар'єрів значною мірою залежить від активної взаємодії підприємств із державними органами, галузевими асоціаціями та міжнародними організаціями. Підприємствам доцільно брати участь у формуванні екологічної політики, ініціювати вдосконалення нормативно-правової бази та використовувати наявні інструменти державної підтримки інноваційної діяльності. Важливим є також впровадження міжнародних стандартів екологічного управління, що дозволяє знизити регуляторні ризики та підвищити рівень довіри з боку зовнішніх стейкхолдерів.

Кадрові бар'єри можуть бути подолані через системний розвиток людського капіталу підприємства. Це передбачає організацію безперервного навчання персоналу, підвищення кваліфікації у сфері екологічного менеджменту, цифрових технологій та ESG-управління, а також формування внутрішньої культури сталого розвитку. Додатково ефективним є залучення зовнішніх експертів та консультантів, а також співпраця з освітніми та науковими установами для підготовки спеціалізованих кадрів.

Інформаційні та комунікаційні бар'єри можуть бути зменшені шляхом розвитку інформаційної відкритості підприємств, участі у професійних мережах, кластерних об'єднаннях та інноваційних екосистемах. Використання цифрових платформ для обміну знаннями, технологічними рішеннями та кращими практиками дозволяє прискорити процес впровадження екологічних інновацій та знизити інформаційну асиметрію.

Ринкові бар'єри доцільно долати через формування стратегії екологічного позиціонування підприємства, розвиток «зеленого» бренду та активне просування екологічно чистої продукції. Підвищення екологічної обізнаності споживачів, використання екологічного маркування та сертифікації продукції сприяють розширенню ринкової частки та формуванню довгострокової лояльності клієнтів.

Комплексна реалізація окреслених заходів забезпечить не лише подолання існуючих бар'єрів впровадження екологічних інновацій, але й сформує нову модель конкурентоспроможності промислових підприємств, засновану на принципах ресурсоефективності, інноваційності та сталого розвитку. У довгостроковій перспективі екологічні інновації трансформуються з витратного елементу у стратегічне джерело створення доданої вартості та зміцнення ринкових позицій підприємства.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Екологічні інновації наразі це один із ключових стратегічних інструментів підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств у сучасних умовах трансформації економіки. Їх впровадження забезпечує комплексний ефект: економічний через зниження витрат, підвищення продуктивності та прибутковості, соціальний через зміцнення репутації, підвищення довіри та лояльності стейкхолдерів та екологічний через скорочення викидів, зменшення відходів, підвищення ресурсоефективності. Комплекс ефектів формує довгострокові

конкурентні переваги підприємств на національному та міжнародному ринках.

Разом із тим, процес впровадження екологічних інновацій стримується низкою системних бар'єрів, подолання яких потребує комплексного підходу, що включає фінансову підтримку, технологічну модернізацію, інституційне вдосконалення та розвиток людського капіталу. Комплексна реалізація зазначених заходів забезпечить не лише усунення існуючих бар'єрів, а

й створення умов для формування нової моделі конкурентоспроможності промислових підприємств, заснованої на принципах ресурсоефективності, інноваційності, ESG-орієнтації та сталого розвитку. У довгостроковій перспективі екологічні інновації трансформуються з витратного чинника у стратегічне джерело створення доданої вартості, підвищення інвестиційної привабливості та зміцнення позицій підприємств на глобальних ринках.

Література.

10. OECD Eco-Innovation in Industry: Enabling Green Growth, OECD Publishing, 2010. Paris. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264077225-en>.
11. *Horbal N., Makarova Y.* Eco-innovations for sustainable development of Ukrainian enterprises. *Economics Entrepreneurship Management*. 2023. Vol. 10. DOI: <https://doi.org/10.56318/eem2023.01.030>.
12. *De Freitas Netto S. V., Sobral M. F. F., Ribeiro A. R. B., da Luz Soares G. R.* Concepts and forms of greenwashing: A systematic review. *Environmental Sciences Europe*. 2020. Vol. 32, Is. 19. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12302-020-0300-3>.
13. *De Marchi V., Grandinetti R.* Knowledge strategies for environmental innovations: the case of Italian manufacturing firms. *Journal of Knowledge Management*. 2013. Vol. 17(4), P. 569-582. DOI: <https://doi.org/10.1108/JKM-03-2013-0121>.
14. *Polzin F., von Flotow P., Klerkx L.* Addressing barriers to eco-innovation: Exploring the finance mobilisation functions of institutional innovation intermediaries. *Technological Forecasting and Social Change, Elsevier*. 2016. vol. 103(C), p. 34-46. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2015.10.001>.
15. *Leitner S. M.* Eco-Innovation: Drivers, Barriers and Effects – A European Perspective. *Working Paper*. 2018. No. 159. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/204024/1/wiiv-wp-159.pdf>.
16. *Hojuik J., Ruzzier M.* Drivers of and barriers to eco-innovation: a case study. *International Journal of Sustainable Economy*. 2016. Vol. 8. 273. DOI: <https://doi.org/10.1504/IJSE.2016.079433>.
17. *Simms C.* Barriers to the adoption of waste-reducing eco-innovations in the packaged food sector: A study in the UK and the Netherlands. *Journal of Cleaner Production*. 2019. DOI: <https://doi.org/10.1016/J.JCLEPRO.2019.118792>.
18. *Naruetharadhol P., Conway Lenihan A., McGuirk H.* Assessing the Role of Public Policy in Fostering Global Eco-Innovation. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*. 2024. Vol. 10. 100294. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.joitmc.2024.100294>.

References.

1. OECD. (2010). *Eco-Innovation in Industry: Enabling Green Growth*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264077225-en>.
2. *Horbal, N., & Makarova, Y.* (2023). Eco-innovations for sustainable development of Ukrainian enterprises. *Economics Entrepreneurship Management*, vol. 10. <https://doi.org/10.56318/eem2023.01.030>.
3. *De Freitas Netto, S. V., Sobral, M. F. F., Ribeiro, A. R. B., & da Luz Soares, G. R.* (2020). Concepts and forms of greenwashing: A systematic review. *Environmental Sciences Europe*, vol. 32, no. 19. <https://doi.org/10.1186/s12302-020-0300-3>.
4. *De Marchi, V., & Grandinetti, R.* (2013). Knowledge strategies for environmental innovations: the case of Italian manufacturing firms. *Journal of Knowledge Management*, vol. 17(4), pp. 569–582. <https://doi.org/10.1108/JKM-03-2013-0121>.
5. *Polzin, F., von Flotow, P., & Klerkx, L.* (2016). Addressing barriers to eco-innovation: Exploring the finance mobilisation functions of institutional innovation intermediaries. *Technological Forecasting and Social Change*, vol. 103(C), pp. 34–46. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2015.10.001>.
6. *Leitner, S. M.* (2018). *Eco-Innovation: Drivers, Barriers and Effects – A European Perspective*. Working Paper, no. 159. Available at: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/204024/1/wiiv-wp-159.pdf>.
7. *Hojuik, J., & Ruzzier, M.* (2016). Drivers of and barriers to eco-innovation: a case study. *International Journal of Sustainable Economy*, vol. 8, 273. <https://doi.org/10.1504/IJSE.2016.079433>.
8. *Simms, C.* (2019). Barriers to the adoption of waste-reducing eco-innovations in the packaged food sector: A study in the UK and the Netherlands. *Journal of Cleaner Production*. <https://doi.org/10.1016/J.JCLEPRO.2019.118792>.
9. *Naruetharadhol, P., Conway Lenihan, A., & McGuirk, H.* (2024). Assessing the Role of Public Policy in Fostering Global Eco-Innovation. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, vol. 10, 100294. <https://doi.org/10.1016/j.joitmc.2024.100294>.

Abstract.

Cherednyk A., Khvostikov A. *Environmental innovation management as a factor in enhancing the competitiveness of industrial enterprises.*

The article is devoted to environmental innovation management at industrial enterprises as a strategic tool for enhancing their competitiveness amid the transition to a sustainable development model and the intensification of global environmental challenges. The research topic is relevant because it aims to transform industrial production towards greening, decarbonization, and resource efficiency, thereby defining new requirements for enterprises to build competitive advantage in both domestic and international markets. In the context of increasing climate change, growing regulatory pressure, and shifts in consumer preferences, environmental innovations are becoming a key driver of long-term economic growth. The aim of the study is to substantiate the theoretical foundations of environmental innovation management at industrial enterprises and to determine its impact on the formation of competitive advantages within the framework of sustainable development. The article examines the essence of environmental innovation as a multidimensional category encompassing technological, organizational, and managerial changes aimed at reducing the negative environmental impact of production and increasing resource efficiency. The economic, social, and environmental effects of implementing environmental innovation are summarized, including cost reduction, productivity growth, increased profitability, a positive corporate image, strengthened corporate reputation, and improved environmental performance indicators. The role of environmental innovations as drivers of "green growth" and as tools for integrating enterprises into global value chains is substantiated, as is their function as a basis for building long-term competitive advantages grounded in innovation and environmental responsibility. Key barriers to the implementation of environmental innovations are identified, including financial and economic, technological, organizational and managerial, institutional, human resource, informational, and market barriers. It is determined that their complex nature significantly complicates the ecological transformation of industrial enterprises. The study reveals that overcoming these barriers effectively is possible only through a systemic approach that integrates environmental innovations into strategic enterprise management, diversifies financing sources, modernizes the technological base, develops ESG-oriented management, fosters an environmental culture among personnel, and enhances interaction with external stakeholders.

Keywords: environmental innovations, sustainable development, competitiveness, industrial enterprises, green innovations, circular economy.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2025 р.

Бібліографічний опис статті:

Чередник А. О., Хвостіков А. І. Управління екологічними інноваціями як чинник підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2025. № 5. С. 147-151.

Cherednyk A., Khvostikov A. *Environmental innovation management as a factor in enhancing the competitiveness of industrial enterprises. Actual problems of innovative economy and law*. 2025. No. 5, pp. 147-151.

